

CURIERUL JUDICIAR

DOCTRINA — JURISPRUDENȚA — LEGISLAȚIUNE — ECONOMIE POLITICĂ — FINANȚE

DIRECTOR: **DIMITRIE ALEXANDRESCO**

Decanul Facultății de Drept din Iași, fost Procuror-general la Înalta Curte de Casație

PRIM-REDACTOR: **ION N. CESADESCU**REDACTOR-PROPRIETAR: **I. S. CODREANU**

ABONAMENTUL

Pe an, în România, cu Tabla, 45 lei

6 luni, 20

3 luni, 10

Străinătate: 50 lei pe an, 25 pe 6 luni

*Apare de două ori pe săptămână
sub redacțiunea unui comitet*

Abonamentele se plătesc totdeauna înainte

Redacția & Administrația
București, **CALEA RAHOVEI—5**
Lângă Palatul Justiției

TELEFON № 16/98

S U M A R

Spiritismul evoluționist în raport cu școlile penale pozitiviste de d-l C. Orănescu.

JURISPRUDENȚĂ:

Curtea de apel din Galați, s. I: *Anastasia G. Malaxa* cu *Maria C. Paplica*, ca o Observație de d-l An. Gusti.

SPIRITISMUL EVOLUȚIONIST

IN RAPORT CU

ȘCOLILE PENALE POZITIVISTE

Unul din fenomenele cele mai importante ale vieții individuale în raport cu organismul social, necontestat e crima, fiind opozitul naturii și esenții noastre cele mai intime, de oarece e negațiunea existenței, e tăgăda și anihilarea firei, de aceea interesează omenirea ca și viața însăși, căci lupta în contra ei condiționează și asigură ființa noastră.

Pentru aceasta, în scara zoologică, moartea ca fenomen general, determinat de puterile permanente ale naturii, a impresionat până la zguduire instinctul vieții; iar crima în special, determinată de factori izolați și accidentali, a pus în luptă agregatul social dictându-i mijloace de apărare și de înfrânare.

Se înțelege că lupta în contra criminalității cu corolarul ei pedeapsa, ar fi fost departe de a satisface scopul justiției, dacă nu s'ar fi cunoscut cauzele crimei, pentru a fi combătută în izvorul ei. Și lupta în contra delictușității, nu ține numai de organizarea judecătorească, ci de domeniul moralei în înțelesul cel mai larg, căci e lupta pentru fericirea omenească, care nu se poate imagina pătată de sânge.

E cunoscut dedalul teoriilor juridice, mai ales moderne, în cercetările neîncetate pentru a se explica crima în cauzele ei. Și nu pentru a rezuma aceste teorii de variate soluții și aparent ireconciliabile, mă îndemn a scri aceste rânduri, ci pentru a arăta că oricare ar fi punctul doctrinar

dela care plecăm, în teoriile cele mai exclusiviste, în ultima analiză cauzele crimei se individualizează în raport cu nesfârșitele variațiuni ale insului, că dedesuptul unor legi de o generalizare foarte abstractă, sunt nesfârșitele fapte concrete care ne prezintă omenirea sub atâtea aspecte căți indivizi sunt. Și dacă legile de aplicare a pedepsei se abstrag în acele principii generale, exercițiul ei, la cazuri concrete, e o problemă de speșă, care poate să nu fie de două ori aceeași, și atunci aplicarea practică a pedepsei nu e numai aplicarea unor norme la anumite cercetări, ci pentru fiecare caz un studiu de individualizare.

Se înțelege, că pentru a face deducțiunile noastre, va trebui să amintim punctele de vedere a diferitelor sisteme ce explică acțiunile individului.

În timpurile cele mai îndepărtate, cheea care dedea omenirii explicarea diferitelor manifestări ale vieții era de natură *teologică*. Toate fenomenele și toate actele existenței noastre erau conduse de o putere supranaturală, care intervine la fiecare ocazie a vieții, un fel de ocazionism permanent. În mod logic, a vorbi pentru această concepție de fatalism teologic, de o cauzalitate criminală și de o pedeapsă, e absurd, căci mișcările vieții reducându-se în ultimă cauză la o voință în afară de a individului, pedeapsa ca consecință ar fi o monstruozitate. Concepția duce la o irresponsabilitate absolută. De aceea nu ne vom ocupa de această fază de trecere a minții omenești, ci ne vom opri la teoriile mai noi, cari prin lupta lor ocupă câmpul cercetărilor și experiențelor.

În a doua fază a cugetării omenești, *fază metafizică*, puterea supranaturală nu mai intervine la fiecare act al nostru. Forța divină se relevă în noi prin abstracțiuni, ca cele de bine, drept, rațiune, etc. și cari la un loc constituiesc simțul intern, cu care ne înzestrează dela naștere și lucrăm conduși numai de el, în afară de altă cauză, sau când lucrăm avem *liberul arbitru*. Alegerea de a comite un act sau nu, residă în

voința noastră neinfluențată și neinfluențabilă de a face bine sau rău. În sfârșit a treia fază, acea *pozitivistă*, deterministă, în care acțiunile noastre sunt determinate de cauze ce residă în natura noastră organică și în mediul înconjurător.

Concepția metafizică, e doctrina filozofică spiritualistă, sub influența căreia Beccaria a creat sistemul lui penal juridic, cunoscut sub numele de școala penală clasică și a cărei principii au prezidat la întocmirea aproape a tuturor codurilor penale în vigoare.

Principiului riguros al concepției metafizice cu încetul, sub influența experiențelor sociale, i s'au adus atenuări și ortodoximul originar a fost diluat și cu alți factori de explicare sub forma scuzelor și a circumstanțelor. În esență însă doctrina oficială a codurilor rămâne în vigoare.

Deducțiunile școlii spiritualiste se întemeiau pe principiul axiomatic și aprioristic al existenței deosebite a spiritului în afară de organismul material și care se manifesta pentru lumea reală prin acele entități de bine, drept, rațiune.

Dar dacă spiritualismul ca doctrina filozofică a evoluat, spiritualismul juridic s'a închis într-o formulă inveterată și nu a tras pe acest teren din principiul evoluției spirituale consecințele logice, căci concesiunile laterale, pe cari le-a făcut în circumstanțe, noilor doctrine, nu a schimbat rigorismul doctrinar. Trăgând aceste consecințe finale spiritualismul nu ar mai avea incompatibil cu doctrinele materialiste decât cauza criminalității, dar efectul ei social, sau reacțiunea socială, pe-deapsa, se va unifica în principiul ei.

În aceste condițiuni era natural ca școala clasică să primească lovituri, cari cel puțin ca sistem juridic au sguduit-o și să vedem ridicându-se nu alături, ci în contra ei, doctrinele pozitivistice, cari tăgăduiesc totul spiritualismului, cum acesta a tăgăduit totul materialismului.

Promotorii diferitelor sisteme penale pozitivistice sunt mulți și școlile au multe nuanțări în formularea postulatelor lor. În ce privește cauzele criminalității ele se pot grupa în trei sisteme: biologic, psihologic și sociologic. Acel care formulează întâiu un sistem penal pozitivist este acel nihilist al dreptului, cum îl numeau spiritualiștii, Lombroso. Bazele științifice a doctrinei lui, fusese puse înainte de alți cercetători. Cesar Lombroso, materialist și determinist, pune principiul axiomatic: Și în crimă, ca și în orice alt fenomen, nu există efect fără cauză. Ea nu se produce printr-o manifestare capricioasă a voinței, ci individul când comite crima, e într'un mod fatal determinat de motive individuale ce i sunt dictate de constituția lui organică intimă, în cât agentul executând-o, se supune unui fel de fatalism bio-

logic și nu poate în libertate și după alegere să făptuiască sau nu acțiunea criminală. Și atunci în cea mai de seamă lucrare a sa «Omul delinquent» formulează teoria criminalului înăscut, la care instinctul crimei trăește prin influența atavismului generațiilor primitive, a căror sete criminală din timpul vieții de peșteră se re-deșteaptă în el, explodând în erupțiunile criminale. Și acești indivizi imperfecti ne amintesc omenirea din fașe nu numai prin impulsunea aceasta indomptabilă de distrugere a vieții, nu numai prin violența pasiunilor lor sălbatice, dar antropologia lor, construcția lor organică, prezintă și ea stigmatele degenerescenței, reînțoarcerii la răsăritul omenirii, stigmate anume precizate și măsurate și cari ne permit a determina cu siguranță pe criminalul fatal. Dar Lombroso, nu s'a putut opri la teoria criminalului înăscut pentru întreaga gamă a criminalității, și atunci, alături de acesta a creat tipul criminalului ocazional, pe care împrejurări, căroră natura sa imperfectă nu le poate rezista, îl împing la crima, pe care nu ar fi făptuit-o dacă acele împrejurări nu ar fi survenit și cari nu ar fi avut același efect pentru oricare altul. Și apoi criminalul pasional, acela pe care furtuni mari interne ce-i întunecă rațiunea și îi înlădie voința, îl împing pe povernișul răului, pe care îl regretă apoi cu toată remușcarea.

Cum vedem, elementul volițional, care este totul în doctrina juridică spiritualistă, aci e înlăturat, trecându-se dela un extrem la altul.

Formularea celor trei tipuri criminale principale în teoria lombrosiană, deși principiul ei fundamental e biologic, conține germele celorlalte teorii pozitivistice. Criminalul pasional se generalizează în școala psihologică reprezentată prin criminologi ca Tarde, Garofalo, cari deși formulează doctrina pe alte legi generale, dar principiul fundamental e de ordin psihic. Explicarea cauzelor acțiunilor criminale e sau bio-psihologică, sau psico-socială. Aceasta doctrină își găsește puncte de legătură între școala biologică și cea sociologică, de aceea din punctul de vedere al concluziunilor noastre nu ne vom opri asupra ei.

În sfârșit criminalul ocazional e nucleul școlii sociologice. Elementul social ca factor al crimei e introdus la început într'un mod mai timid de Ferri, un discipol al lui Lombroso. Acela însă care prezintă în criminologie soluțiunea factorului social în cauzalitatea criminală e Lacassagne la congresul de Antropologie din Roma în anul 1885. Mediul social spune el e germele de cultură al criminalității în care microbul criminal n'are importanță de cât în ziua când a găsit condițiuni prielnice să se dezvolte și încheie spunând «că fiecare societate are criminalii pe cari îi merită».

Și când ni se vorbește de mediul social e vorba de toți factorii, fie social propriu zis, economici, cosmici, etc.

Ziceam că concepțiunea spiritualistă și cele pozitiviste ca doctrine filosofice, dacă se diferențiază din punctul de vedere al cercetărilor, se unifică în concluziunea lor, în pdeapsă, și lucrul e important, căci ea e corolarul fundamental în studiul cauzalității criminale și aceasta pornind de la o lege generală, aceea a evoluției, care le e comună.

Un fapt e cert pentru toate școlile, "că nu oricine devine criminal. Pentru unii, nu oricine va voi să fie, pentru alții, nu oricine va fi împins de condițiile lui organice, pentru alții nu oricine se va găsi în condițiuni de mediu anbiat și nu oricine în acele condițiuni va sucumba tentațiunei criminale.

Pentru a vedea acea analogie, trebuie să spunem, că spiritualismul juridic, fixat cum arătam într-o formulă rigidă și închisă, e în afară formulărilor actuale a doctrinei de cugetare care i-a dat naștere și care i-a servit ca material de adaptare ca doctrină penală.

În adevăr, spiritualismul modern, ca doctrină creștină, cu ale sale investigațiuni într-o lume în afară de acea a simțurilor, se afirmă ca o doctrină experimentală, complet evoluționistă. Un punct important pentru ea, e diversitatea naturii omenești în elemente de moralitate diferită, variațiune ce se înțelege ține de partea spirituală numai, doctrina neocupându-se de cușca materială în care e închis spiritul și care, după ea, ține de natura animală. Iar ființa spiritului, ne spune doctrina nouă, ține «de diferitele clase și nu sunt egale nici în putere, nici în inteligență, nici în știință, nici în moralitate». Căci ele, ne spun spiritualiștii, se disting «în spirite superioare, cari se deosebesc de altele prin perfecțiunea cunoștințelor lor, puritatea sentimentelor și a iubirii lor de bine; cele inferioare sunt inclinate la ură, invidie, gelosie, mândrie *et ils se plaisent au mal*; apoi acelea cari nu sunt nici prea bune, nici prea rele, mai mult ușoare». Și mai departe: «Toate spiritele trecând prin diferite grade se ameliorează în diferite vieți, după voința, dorința și efortările lor». Deci prin evoluționism. Apoi ni se spune, „că omul e solicitat în viața de spirite cari îl împing la bine și de spirite cari îl împing la rău“ deci determinism general.

În ce privește turburările mintale, cauze generate de atător acte antisociale, spiritualismul, nu numai că le constată, dar le pune în legătură cu organismul material: «Toutes les grandes préoccupations de l'esprit peuvent occasionner la folie: les sciences, les arts la religion même, fournissent

leur contingent. La folie a pour cause première une *predisposition organique du cerveau*, qui le rend plus ou moins accessible à certaines impressions. Etant donnée une *prédisposition à la folie*, celle-ci prendra la caractere de la *préoccupation principale* qui devient alors une idée fixe:

Și apoi ca stări psihice determinante a acțiunilor noastre, acel vag și întins determinism moral: «Parmi les causes les plus nombreuses de *suréxcitation cérébrale*, il faut compter les *décéptions*, les *malheurs*, les *affections contrariées*, qui sont en même temps les causes les plus fréquentes de suicide».

Aceste stări se înțelege ni se spune, nu vor influența în același chip asupra ori căruia spirit, ci pentru unii vor fi incidente desagrabile, peste cari convingerile sale vor trece fără a se supune, în vederea unui scop superior al vieții ulterioare.

În fața acestor premise voința arbitrară a spiritualismului nu se mai poate concepe. Voința chiar dacă hotărăște în ultimă analiză, nu se poate concepe ca o manifestare absolută, ci în raport cu condițiunile de evoluție a spiritelor, cari am văzut nu sunt egale, nici în inteligență, nici în știință, nici în moralitate. Aceasta e concluzia logică ce o impune imperios deducțiunea rațională din principiile formulate și e ultima consecință care odată trasă face complet paralelismul de concluzii juridice cu privire la caracterul pedepsei, între spiritualism și doctrinele pozitiviste. Căci de aci se vede cum ființa omenească, materie sau spirit, dacă e una și aceeași în esența ei, e diferită în natura ei, și criminalul e o variație a genului omenească, care în multiplele lui exemplare va reacționa în fața diferitelor împrejurări ale vieții conform naturii lui și conform voinței, cum rezultă din organizarea lui fie abstract morală, fie materială, după cum va fi un organism mai perfect sau mai imperfect, sau un spirit mai inferior sau mai superior.

Conexiunea e evidentă și clasificarea pe care o fac spiritualiștii în diferența spiritelor, indică pe omul perfect în spiritele superioare, pe criminalul înăscut, în acele «qui se plaisent au mal» pe cel ocașional în spiritele ușoare și pe cel pasional în acel prins în angrenajul urei, invidiei, geloziei, etc., ca și criminalii marilor turburări mintale. Nimic nu lipsește din gama pozitivistă.

Imperfecțiunea în doctrina spiritualistă ține de natura omenească și e susceptibilă de desăvârșire prin evoluția ce se face și prin influența mediului și prin experiența generațiilor ce ni se transmite ereditar cu transmiterea materiei ne spun unii, sau prin viețile ulterioare pe cari spiritul le trăcește în alte materii. Dar și aceasta nu e decât tot principiul ereditar, care însă se face indiferent de le-

gatura materiei și spiritul reapărând în altă viață, are imperfecțiunile vieții anterioare, pe care trebuie să le corege și să le îndrepte în experiența altei vieți, care se face la epoci mari și neregulate. Într-unul peste tot e același al ridicării individului către un ideal moral pe care îl visează civilizația.

Și dacă am face puțin joc de imaginație, făcând o apropiere în țesătura acestor doctrine, apoi apropierea se poate face mai ușor între cele mai opuse. Pentru că perfecțiunea sau imperfecțiunea spiritului poate să-și găsească correlativul în doctrina antropologică, în perfecțiunea sau imperfecțiunea organică cu care evoluția se face paralel. Unui spirit superior să i corespundă un organism de oarecare armonii fizice și unuia inferior, cu toată gama ce se poate imagina, să-i corespundă un corp de anomalii organice. Ceea ce e esențial în acest paralelism e diferența valorii individuale, care fie materială, fie funcțiune pe cea morală, fie morală cu o existență în afară de materie, dar în raport de armonie. Și ca rezultantă a acestor două vom găsi teoria sociologică.

În adevăr, ființa omenească de spirite diferit evoluat sau diferit materializat nu va avea aceeași atitudine în viața reală în fața aceluiași împrejurări. De aceasta le duce necesitatea lor de evoluție, de perfectibilitate, care nu ar avea rațiune de a fi dacă ființa omenească ar fi și ar rămâne una și aceeași imutabilă.

Dar să cercetăm lucru și din alt punct de vedere. Știm că funcțiunile vieții în teoria materialistă sunt funcțiunile sistemului nervos, cari vor fi diferite după natura individului, după caracterile ereditare, plus condițiunile sociale în care a fost pus.

Dar la indivizi puși în perfect de identice condițiuni de viață ce îi diferențiază în diferite grade? De sigur nu constituția chimică a materiei nervoase, care e esență și care e unică, ci variațiunea naturii ei intime pe care o dezvoltă experiența transmisă ereditar, fie ereditatea materială, fie cea transcendentă a reîncarnărilor, pe cari unii o prind sub forma abstractă a evoluției spiritelor, iar alții sub forma concretă a evoluției materiei. Pornind dela această diferențiere în cauza primară, explicarea mecanismului acțiunilor noastre ne duce la aceeași concluzie și într'un sistem și în altul.

Cunoaștem topografia creierului și explicația funcțiunilor lui. Știm că creierul e format din celule și fibre nervoase. În celule se înmagazinează noțiunile de bine, de rău, drept, nedrept, etc., așa cum ni le dă fondul ereditar și educativ. În fața unei impresii din afară transmisă de fibra nervoasă, la reacțiunea musculară, noțiunile imprimate pe substanța cenușie vor intra în deliberare, fie că contactul celular e anastomozat, continuu, cum se susține într'un sistem, fie că se face cu întrerupere și numai când se primesc excitațiile

din afară. Rezultatul acelei deliberări e actul care va avea nuanța noțiunilor predominante înmagazinate în creier prin ereditate și educație, după starea de sănătate a creierului și deci după puterea de receptivitate a noțiunilor din mediul înconjurător și după gradul de sănătate al creierului în raport cu posibilitatea de a pune în deliberare toate noțiunile câștigate. Din aceste variațiuni ese și natura criminală.

Dar aceste considerațiuni nu sunt streine nici spiritualismului. Se admite variațiunea noțiunilor morale ce pot calauzi individul în acțiunile lui și se afirmă deliberarea în vederea actului, ba chiar se admite conexiunea organică cu creierul a unor stări morale, ca în cazurile de turburări mintale, totuși se tăgăduiește existența noțiunilor morale ca funcțiuni ale materiei, ele sunt entități, cari însă nu mai au caracterul fixității, de oarece evoluează cu starea generală a spiritului în rematerializarea lui.

Deliberațiunea se face și aici, cu diferența că deasupra acestei deliberări, care în acest caz nu se mai explică, de oarece tirania elementului volițional poate face ca individul indiferent de orice alte împrejurări poate să aleagă precumpănirea noțiunilor bune sau rele. Cum am spus, nu s'a tras ultima consecință logică din postulatele spiritualismului, căci în premisele lui această libertate de alegere e anihilată de tentațiunile la care moralul e supus de spirite bune și spirite rele, cărora discernământul nostru nu li se poate opune, fără a ne învârti într'un cerc vicios, de cât în raport cu perfectibilitatea de evoluție, în spirite rele, mediocre și superioare, clasificare care n'ar putea fi înțeleasă dacă nimic nu le-ar distinge în actele lor. A admite deliberarea în raport cauzal cu perfectibilitatea spiritului, e a explica și a da rațiune evoluționismului spiritualist.

Când se va trage și această concluzie, studiul cauzalității criminale va diferi ca metodă subiectivă în deducțiuni materialiste sau în construcțiuni abstracte, dar principiul pedepsei e eclectic și va trebui să aibă același caracter.

Aceia ce constatăm ca încheiere, e că dacă doctrina spiritualistă se îndreaptă pe calea unui evoluționism rațional, menținându-și principiul, cale pe care a avansat mult, abandonând din trecutul ei, codurile penale cărora le-a servit ca substrat, nu a urmat aceeași cale. Armonizarea acestor teorii în principiul de individualizare a pedepsei e consecința postulatelor lor și pedeapsa va avea unul și același scop, un mijloc de stimulare a evoluției individului fie pentru fericiri transcendente, fie pentru utilitate socială. Pedeapsa va fi mijloc, nu scop, va fi și corectivă și preventivă, închisoarea va fi și școală și spital, indiferent de doza în care vor fi diluate principiile.

Roman, Maiu 1910

C. ORANESCU

Jude-Instructor la Trib. Roman

CURTEA DE APEL DIN GALAȚI, S. II

Audiența dela 3 Aprilie 1910

Președinția d-lui D. G. TĂZĂUANU, prim-președinte
Anastasia G. Malaxa cu Maria C. PaplicaCompetință.— Drepturi reale imobiliare — Imobil a-
pător în străinătate.— Jurisdicțiunea tribunalelor române.*In conformitate cu dispozițiunile art. 59 din
Procedura civilă, orice acțiune care are de scop
exercitarea unui drept real, precum este și uzu-
fructul asupra unor imobile, sunt de competența
Tribunalului în districtul cărui se află imobilele.**Imobilele aflate în străinătate sunt supuse
jurisdicțiunii tribunalelor din străinătate, chiar
dacă ar aparține unor români.*

Curtea.

Asupra apelurilor conexe făcute de Anastasia Gh.
Malaxa, de o parte și de Maria C. Paplica, de altă parte.
Contra sentinței civile cu No. 253/909 a Tribunalului
Covurlui secția I;

Considerând că, în fapt, cestiunea se prezintă astfel :
La 16 Noembrie 1899, Gheorghe Toma Mățăsaru, azi
decedat, fost locuitor în satul Broscoșesti, districtul Is-
mail și cetățean rus prin anexarea Basarabiei, face
înaintea notarului din Leova testamentul său prin care
dispune între altele că, după moartea lui averea sa
imobiliară consistând din moșia Broscoșesti cu toate
trupurile și îmbrăcămintele ei, situată în Basarabia să
treacă în posesia viageră soției sale Anastasia Mățăsaru,
actualmente Malaxa—părata de azi—până la ajungerea
la majoritate a ficei sale adoptive Maria născută Ma-
careno, devenită prin căsătorie Paplica reclamanta
de azi—Că de aci înainte soția sa care păstrează po-
sesia de fapt a moșiei e obligată a da reclamantei ju-
mătate din veniturile aversei, iar după stingerea po-
seiei viagere, adică după încetarea din viață a d-nei
Malaxa, toată avera imobiliară să treacă în proprie-
tatea reclamantei dacă măritându-se va avea copii, în
caz contrariu să aibă numai folosința viageră, după
stingerea căreia toată proprietatea să treacă în proprie-
tatea unei instituțiuni a guvernului sub oarecare
condițiuni. Reclamanta ajungând la majoritatea încheie la
1905 o transacțiune cu părata înaintea Tribunalului din
Chișinău, prin care se convine ca dânsa—reclamanta—
să primească anual o sumă determinată; transacțiune
care se execută un timp oare care până când la 18 A-
prilie 1909, reclamanta făcând abstracțiune de men-
tionata transacțiune ca și cum ea n-ar fi existat, chiamă
în judecată pe Anastasia Malaxa înaintea Tribunalului
Covurlui și cere ca părata să fie obligată a i plăti suma
de 15940 lei, diferența în plus între suma primită și
aceea ce i se cuvenea;

Această acțiune este concepută în termenii următori :
«Prin testamentul prin care defunctul meu părinte
Gheorghe Toma Mățăsaru l'a făcut înaintea notarului
din Leova (Rusia) în anul 1899 Noembrie 16, hotărăște
între altele :

1) Că cu începere de la majoritatea mea, jumătate
din veniturile moșiei Broscoșesti cu toate trupurile ce
mi se cuvine mie; și 2) pe tot timpul minorității mele,
mama mea adoptivă d-na Anastasia Malaxa să mă în-
grijească și să-mi servească de tutrice. Am devenit ma-
joră la 23 Martie 1905. Veniturile moșiei în cestiune au
fost pe timpul de mai sus și până la 26 Octombrie 1907
de 9000 ruble anual. Din această sumă scăzându-se 1897
ruble, partea ce se cuvine exclusiv d-nei Anastasia
Malaxa, urmează ca suma de 7103 ruble sau 18464 lei
să se împartă în două părți egale, din care una de
9232 lei anual mi se cuvine mie. De la 26 Octombrie
1907 și pe un period de opt ani moșia s'a arendat
cu 11500 ruble sau 29900 lei anual, din care scăzându-se
iarăși 6300 lei, partea exclusivă a d-nei Malaxa, ur-
mează ca jumătate din suma de 23600 lei adică 11800
lei anual mi se cuvine mie. De oarece d-na Anastasia

Malaxa mi-a răspuns până acum numai suma de 31500,
pe câtă vime mie mi se cuvine suma de lei 47400. rog
să o citați înaintea dv. și s'o obligați a-mi plăti suma
de lei 15940 care mi se cuvine și care nici până azi
nu mi-a fost înmănată;

Înaintea primei instanțe d-na Malaxa propune ne-
competința tribunalelor române de a judeca această
acțiune de care nu pot cunoaște de cât tribunalele ru-
sești. însă Tribunalul Covurlui, secția I, prin jurnalul
No. 3266 din 30 Maia 1909, respinge excepțiunea ca ne-
fondată; iar în fond, prin sentința No. 253/909 respinge
acțiunea ca nesustențată. Ambele părți fac apel în contra
menționatei sentințe;

Considerând că apelul d-nei Malaxa, aducând în ju-
decata Curții excepțiunea de necompetință, respinsă prin
jurnalul tribunalului cu No. 3266/909, această excepțiune
a trebuit să fie desbătută și, deci asupra ei cată a se
decide mai întâi;

Că în rezolvarea excepțiunii propuse, totul depinde
de cestiunea de a se ști, care este caracterul juridic al
acțiunii pornită de Maria Paplica înaintea Tribunalului
Covurlui, căci, odată cunoscut acest lucru, ușor se ajunge
la deslegarea incidentului prin aplicarea regulilor clare
și precise din procedura civilă și din codul care regle-
mentează competența puterii judecătorești pe teritoriul
țării românești;

Considerând că ambele părți sunt de acord a recu-
noaște și de altfel rezultă limpede din conținutul tes-
tamentului, că ceea ce defunctul Mățăsaru a lăsat d-nei
Malaxa, prin actul său de ultimă voință, este un drept de
uzufruct, căci ce poate fi altceva lăsarea unei averse în
posesiunea viageră a cuiva? Că acest drept de uzufruct,
care până la ajungerea reclamantei la majoritate este
lăsat în întregime părții, de la această epocă încocoare
se reduce la jumătate, căci, după cum s'a arătat deja, de
o jumătate din veniturile aversei, adică din uzufruct,
urmează să se bucure reclamanta, deci o nouă consti-
tuire de uzufruct se hotărăște prin testament în favoarea
Mariei Paplica prin reducerea de la un timp dat a uzu-
fructului lăsat d-nei Malaxa, și fiindcă testatorul a voit
ca deținerea de fapt a aversei să continue a o avea tot
d-na Malaxa până la încetarea din viață, de aceea a
pus îndatorirea numitei de a da reclamantei—dela ajun-
gerea ei la majoritate—jumătate din veniturile aversei;

Considerând că este constant în drept că uzufructul
e un drept real; că atunci când el se exercită asupra
unui imobil este un drept real imobiliar;

Că, în speță, prin acțiunea intentată de Maria Paplica,
asa cum am văzut că e formulată tinzându-se a se recu-
noaște judecătorește că testamentul lui Gheorghe
Toma Mățăsaru îi dă dreptul numitei reclamante la
jumătate din uzufructul moșiei Broscoșesti și pe care
ea îl evaluiază în bani, luând ca normă prejurile, cu
cari această moșie a fost arendată, urmează că o ase-
menea acțiune nu poate fi de cât o acțiune reală imo-
biliară;

Considerând că, conform art. 59 din Proced. civilă
cererea pentru bunuri nemiscătoare se face la tribu-
nalul în județul cărui se află nemiscătorul, afară de
convenție contrarie;

Că este necontestabil și necontestat, cum că acest
articol îmbrățișează nu numai acțiunile propriu zise
de revandicare ci și orice acțiuni, cari au de scop ex-
ercitarea unui drept real precum este și uzufructul asu-
pra unor imobile;

Că deci, în speță, acțiunea d-nei Maria Paplica care
are de obiect, după cum s'a demonstrat mai sus, recu-
noașterea unui drept de uzufruct asupra unui imobil,
în virtutea testamentului decedatului Mățăsaru, și obi-
garea părții de a se respecta reclamantei acest drept,
plătindu-i în bani, câtămea de uzufruct ce i se mai
datorează până la completarea unei jumătăți din
uzufructul moșiei Broscoșesti, rău este adresată Tribu-
nalului de Covurlui, unui tribunal român, ea trebuind
a fi intentată înaintea tribunalului respectiv din Rusia
unde este situată sus zisa moșie;

Considerând că, această soluțiune se impune mai ales față de art. 2 din Codul civil, care hotărăște că numai imobilele aflătoare în cuprinsul teritoriului României sunt supuse legilor române chiar când ele se posedă de străini, de unde urmează «per a contrario» că nu pot fi supuse legilor românești imobilele situate în străinătate, de și ele ar aparține unor români;

Că dreptul de jurisdicțiune fiind o emanațiune a suveranității, principiul de drept internațional și care este «independența reciprocă a statelor, principiu pe care îl consacră și art. 2 din Codul nostru civil, se opune ca autoritățile unui stat să împietreze asupra dreptului de suveranitate a unui alt stat; și, în adevăr, că ar fi să se nescotească acest principiu, dacă am admite că un tribunal român poate să judece o acțiune privitoare la un imobil situat în Rusia cum se prezintă cazul în speță;

Considerând că independent de cele ce preced tribunalele române sunt necompetente, de a se sesiza de acțiunea de față și din alt punct de vedere, tot atât de plausibil. Și, în adevăr, în codul de procedură civilă avem art. 63 care dispune că în materie de moștenire se îndreptăță la tribunalul locului în care s'a deschis moștenirea, între altele; cererile privitoare la validitatea testamentului și la executarea dispozițiilor conținse într'insul. Or, în speță, prin acțiunea sa d-na Maria Paplica necerând—după cum se vede din formularea petiției introductivă de instanță—de cât ca colegatara sa, Anastasia Malaxa, căreia i s'a lăsat posesia viageră a moșiei Broscoșești, să aducă la îndeplinire voința testatorului, de a-i da întreaga jumătate din veniturile numitei moșii, așa cum a dispus decedatul Mătasaru e cert că ne aflăm în fața unei cereri privitoare la executarea unei dispozițiuni testamentare și care—ca atare—urma să fie făcută la autoritatea judecătorească a locului, unde s'a deschis moștenirea;

Că moștenirea lui Mătasaru nefiind deschisă în România, nici un tribunal din țară nu are căderea de a cunoaște de o asemenea cerere ci numai tribunalele din Rusia, unde, recunoscut este de părți că s'a deschis această succesiune;

Că este indiferent din acest al doilea punct de vedere dacă dreptul urmărit de reclamantă este un drept real imobiliar sau un drept personal mobil, cum pretinde dânsa, precum tot așa de indiferent este și dacă a avut sau nu loc o desăvârșită împărțeață, de oarece o asemenea împrejurare n'are importanță de cât în celelalte cazuri, pe cari le mai prevede art. 63, iar nu și în cazul de față care intră în prevederea art. 63 al 1;

Considerând că toate argumentele aduse de reclamantă pentru a demonstra că numai tribunalele române sunt competente să judece acțiunea sa, sunt lipsite de temei. Și, în adevăr, odată ce s'a stabilit că acțiunea este privitoare la un imobil situat într-o țară străină și că pe de altă parte cererea are de obiect executarea unei dispozițiuni lăsată prin testamentul unuia, a cărui succesiune s'a deschis în străinătate, este indiferent, dacă actualmente părțile implicate sunt de naționalitate română și domiciliază în România. S'a mai susținut că acțiunea n'ar avea nici un caracter imobiliar de oarece reclamanta cere partea ei mobilă din quantumul veniturilor, nu ale moșiei—spune azi apărătorul ei—ci ale întregii averi mobile și imobile, uzufructul d-nei Malaxa fiind un uzufruct grevat de sarcina creanței sale (a reclamantei);

Această argumentațiune este nefondată, pentru că prin testament nu se zice că se lasă părții întreg uzufructul averii cu obligațiunea de a plăti reclamantei cu începere dela ajungerea ei la majoritate o sumă oarecare, spre a se putea spune că este vorba de o simplă creanță pe care reclamanta ar avea-o în contra părții ei se dispune, din contră, că dela epoca de mai sus, i se va da (reclamantei) jumătate din veniturile averii, venituri cari variază de la un an la alt, de la o perioadă la alta, așa că dreptul reclamantei este un drept de uzufruct egal cu al părții, — pentru că prin acțiune se cere uzu-

fructul moșiei Broscoșești, iar nu și al celeilalte averi mobile; în fine pentru că — după cum s'a arătat deja — chestiunea de mai sus n'are importanță din punctul de vedere sprijinit pe art. 63, alin. 1 din Proc. civilă. Alegăciunea cum că n'ar exista între părți nici o neînțelegere asupra testamentului nu este întemeiată, de oarece ceea ce dat naștere acțiunii este tocmai faptul că părata nu s'a conformat în tocmai dispozițiunii luate de testator în favoarea reclamantei Teza reclamantei nu se poate sprijini nici pe art. 54 din Proc. civilă, pentru că aplicațiunea acestui articol se oprește la hotărârile țării. Nici pe art. 13 din Codul civil, nu se poate întemeia reclamanta pentru a susține competența tribunalelor române, de oarece aceste tribunale nu au competența excepțională prevăzută de art. 13 de cât în privința acțiunilor personale mobiliare iar nu și în privința celor reale imobiliare, cari nu pot fi judecate conform principiilor mai sus enunțate, de cât de autoritățile judecătorești din țară, unde sunt situate imobilele;

Pentru aceste motive, admite apelul făcut de Anastasia G. Malaxa, etc.

(ss) M. A. Beștelei; Fr. Papp; V. Tătaru; E. Stroici.

Grefier (s) Bălăgescu

OBSERVAȚIE. — Deciziunea de față prezintă un dublu interes. Întâiu, un interes de principiu; al doilea, un interes de speță.

1. Onor. Curtea de Galați pleacă dela principiu, după noi contestabil, că chestiunea regulării instanței competente, se poate rezolvi în dreptul internațional privat, «prin aplicarea regulilor clare și precis» din Proc. civilă și Codul civil, care reglementează competența puterii judecătorești pe teritoriul țării românești.

Reglarea instanței competente, în dreptul internațional privat, depinde, de sigur, într-o bună măsură, de chestiunea de a se ști care este natura juridică a acțiunii intentate. Este însă fundamental eronat, pentru noi, principiu după care s'ar putea determina instanța competentă, prin aplicarea regulilor naționale de procedură. Și aceasta, pentru simplul motiv, că regulile de procedură sunt edictate în vederea regulării competenței tribunalelor românești în raporturile dintre ele, și nu în scopul de a determina competența tribunalelor românești, în raport cu cele străine.

Curtea de Galați, înfringe de două ori acest principiu general și anume, întâia oară când își declină competența pe baza art. 59 din Proc. civilă, și a doua oară, atunci când, pentru a ajunge la același rezultat, invoacă și dispozițiunile art. 63 din Proc. civilă.

a) Art. 59 din Proc. civilă și art. 2 din Codul civil. — În ce privește art. 2 din Codul civil, observăm dela început chiar, că acest articol nu tranșează chestiunea competenței și nici nu se ocupă măcar de ea, dar că se ocupă și tranșează chestiunea conflictului de legi, ceea ce nu este tot una. Regretatul profesor Lainé, în cursul profesat la Paris în cel din urmă an al vieții sale, ne atrăgea chiar atenția asupra acestei confuziuni pe care o fac unii autori și ne spunea, lămurit, că dispozițiile cuprinse în art. 2 (art. 3 din Codul civil

francez) sunt referitoare *numai* la cheștiunea conflictului de legi, consacrand, după cum se știe, *teoria statului real*.

Putem învedera aceasta, considerând exemplul unei succesiuni deschise în țară, cuprinzătoare însă de imobile aflate în străinătate. În Franța s'a decis, în acest caz, că tribunalul țării unde s'a deschis succesiunea, va fi competent de a cunoaște despre toate acțiunile referitoare la această succesiune, cu rezerva însă a aplicațiunii legii străine și anume a legii situațiunii imobilului, pentru nemiscătorul aflător în țară străină¹⁾.

Acest exemplu ne dovedește deodată două lucruri: 1) că art. 2. din Codul civil nu tranșează cheștiunea competenței; și al 2-lea) că dispozițiunile art. 59 din Proc. civilă nu sunt aplicabile în dreptul internațional privat.

b) *Art. 63 din Proc. civilă*.—Observațiunea noastră se confirmă și pentru cazul art. 63 din Proc. civilă. În adevăr, Onor. Curte de Galați, zice că este indiferent, din acest al doilea punct de vedere, dacă acțiunea intentată este reală imobiliară sau personală mobilă, de oarece, adaugă Curtea, cererile de natura speței supuse judecății sale, nu pot fi intentate, conform art. 63 din Proc. civilă, decât numai înaintea tribunalului locului unde s'a deschis succesiunea.

Și de această dată, se nesocotește principiul general enunțat de noi mai sus și anume, că dispozițiunile din Procedura noastră civilă, sunt edictate în vederea regulării competenței tribunalelor românești în raporturile dintre ele, iar nu în raport cu tribunalele străine. Cum că este așa, nu avem decât să ne amintim de dispozițiunile art. 13 și 14 din Codul civil român, ce constituie importante derogări nu numai dela principiul general *act sequitur forum rei*, dar încă și dela toate celelalte texte din procedură, referitoare la competență²⁾. Așa că, nu este de loc indiferent de a ști care este natura juridică a acțiunii intentate, de oarece, dacă acțiunea va fi personală și mobilă, ea va cădea, în dreptul internațional privat, sub prescripțiunile unuia dintre cele două articole de mai sus. Așa, de pildă, s'a decis, în Franța, că creditorii și legatarii străini, ai unei succesiuni deschise în străinătate, pot urmări pe moștenitorii francezi, în fața tribunalelor franceze și aceasta chiar dacă ar fi vorba de o acțiune în împărțelă (V. Carpentier, *loc. cit.*, No. 630). S'a decis de asemenea, în Franța, că reclamantul francez poate exercita acțiunea sa în fața unui trib. francez, chiar atunci când, după una din dispozițiunile codului de procedură fr., tribunalul competent s'ar

găsi în străinătate³⁾. (V. Carpentier, *loc. cit.*, No. 733. Este vorba aici tocmai de art. 59 din Proc. fr. corespunzător art. 63 din proc. noastră).

Revenind la punctul nostru de plecare, vom observa că art. 63 din Proc. civilă nu și găsește aplicațiunea niciodată în dreptul int. privat. Căci, sau acțiunea este *reală imobiliară* și atunci trib. competent, va fi, de necontestat, acela al țării situațiunii imobilului,—aceasta însă, repetăm, nu prin aplicațiunea art. 59 din Proced. civilă, dar prin aplicațiunea altor principii generale de drept int. privat; sau acțiunea este *personală mobilă* și atunci cădem în derogarea consacrată de către dispozițiunile art. 13 și 14 din Codul civil.

2. *Interesul de speță*. Din însăși cercetarea deciziei, se poate constata, credem noi, că în speță, acțiunea intentată nu este *reală imobiliară*, dar *personală mobilă*. În adevăr, Curtea califică dreptul reclamantei, ca fiind un *uzufuct* ce se exercită asupra unui imobil, deci un *drept real imobiliar*. Ergo, acțiunea pentru valorificarea unui atare drept, nu poate fi și ea decât *reală imobiliară*.

Observăm, mai întâiu, că aceea ce se reclamă, este o *sumă de bani*. Or, recunoscut este de toți, că orice acțiune ce tinde la încasarea unei sume de bani, este *mobiliară*, ori care ar fi origina creanței⁴⁾. Această simplă constatare ce am făcut cu privire la obiectul reclamațiunii și din care am dedus *primul element* în cercetarea naturii juridice a acțiunii, ne pune oare cum în întăzire de a decide și asupra celui alt element, al «realității» sale. Știut este că acțiunile *reale mobiliare* sunt foarte restrânse din pricina principiului «en fait de meubles la possession vaut titre». Pașind mai departe în analiza «realității» acțiunii de față, observăm că însăși definiția dreptului real în general, precum și aceea a dreptului de uzufruct în special, nu ne permite să ne înșelăm asupra calificării dreptului ce analizăm. În adevăr, dreptul real de uzufruct ne pune în raport direct și imediat cu lucrul asupra căruiu exercităm dreptul nostru și aceasta fără intermediul nici unei alte persoane⁵⁾. Din momentul în care nu ne mai putem exercita dreptul nostru, decât numai prin intermediul unei alte persoane, debitorul nostru, dreptul acesta nu mai poate fi socotit ca fiind un drept real, dar unul *personal*, de creanță. Intru aceasta se deosebște dreptul uzufructuarului de acela al locatarului, spre pildă, ca și de acela al beneficiarului unei constituiri de rentă.

Ca să existe uzufruct, trebuie să existe și cele

³⁾ Este vorba, încă odată, de prescripțiunile art. 13 și 14 din Codul civil, deci de acțiuni personale mobiliare.

⁴⁾ Glasson, *Tr. de proc. civile*, t. I, p. 146; Carpentier, t. 2, p. 380, No. 23.

⁵⁾ Demolombe, t. X, *Uzufruct* No. 172; Alexandresco *op. cit.* t. 3, p. 398 și urm.

¹⁾ Carpentier, *Successions* t. 35, No. 4415

²⁾ Weiss, *Manuel de dr. int. privé* (5 e éd.) p. 614; Aubry et Rau *Droit civil*..., t. 8, p. 137 și urm.; Alexandresco, t. I (ed. 2-a) p. 353 și urm.; Carpentier *Etranger*; etc...

două elemente componente ale dreptului de uzufruct și fără de care acest drept nu se poate concepe: dreptul de posesiune a lucrului și dreptul de a culege prin sine însuși fructele (jus utendi și jus fruendi) Aceste două drepturi însă, lipsesc, în speță, reclamantei, căci *posesia viageră* o are intimată, după cum însăși deciziunea Curții o constată. Atunci, ce fel de uzufruct este dreptul, al cărui beneficiar nu are nici *jus utendi*, nici *jus fruendi*? Căci, aceia ce se lasă prin testament reclamantei, nu este un drept direct de percepere a fructelor, dar numai dreptul la o jumătate din venituri și pe care reclamanta nu le percepe prin sine însăși, dar *prin intermediul unei alte persoane*, unica uzufructuara.

În această privință, avem o importantă decizie a Curții de apel din București, secția I, din 16 Ianuarie 1902 și care zice că: «Donățiunea unei sume fixe de bani din venitul anual al unei moșii, chiar în cazul când în act se întrebuințează de părți cuvântul de uzufruct, și se prevede dreptul pentru donatar de a plăti impozitul funciar aferent la acel venit, precum și transcrierea actului de donație, nu constituie un uzufruct, ci o rentă viageră în venitul acelei moșii, întru cât nu se creează donatarului nici cel mai mic drept sau amestec asupra fondului din care se preia acel venit...»⁶⁾. De aici se poate vedea lămurit că dreptul pentru beneficiar de a se amesteca în administrația fondului și care corespunde celui raport direct și imediat asupra lucrului, este de esență însăși a dreptului de uzufruct. Iar constatarea, în cuprinderea următoare, pe care o face Curtea: «Și fiindcă testatorul a voit ca deținerea de fapt a averii să continue a o avea tot D.n.a., până la încetarea sa din viață, de aceea a pus îndatorire numitei de a da reclamantei, jumătate din veniturile averii...», această constatare, e de natură, credem, a ne lămuri complet asupra naturii juridice a dreptului reclamantei și care drept, departe de a fi un drept real de uzufruct, este un simplu drept de creanță, corespunzător legatului unei constituiri de rentă.

Așa fiind, e locul să ne întrebăm, pentru a termina, dacă declinatoriul de competență, este sau nu întemeiat?

Dacă una din părți ar fi fost străină, este de necontestat că am fi căzut în unul din cazurile prevăzute în art. 13 și 14 din Codul civil și care edictază, în dreptul int. privat, după cum am văzut, importante derogări dela toate regulile de competență, determinate de Codul de procedură civilă. În acest caz, deci, declinatoriul Curții de Galați, nu poate fi întemeiat.

În speță însă, ambele părți litigante, au dobândit, prin căsătorie, calitatea de român. S'ar parea deci, că nu ar fi nimic mai logic și mai natural, decât de a aplica speței noastre, principiile din Codul de procedură. Or, Codul nostru de procedură, prevede prin al sau art. 63, între altele, și aceea că cererile referitoare la executarea testamentului, nu pot fi intentate decât numai în fața tribunalului locului unde s'a deschis moștenirea. În speță, succesiunea s'a deschis în Rusia, deci, declinatoriul de competență se justifică.

Acest mod de argumentare, deși foarte ademitor, păcătuiește totuși, prin aceea că nu consideră motivul pentru care legiuitorul român, copiind exemplul legiuitorului francez, a edictat regulile din art. 13 și 14 din Codul civil. Nu avem a ne ocupa aici, dacă principiul consacrat de legiuitor în aceste două articole, este echitabil sau nu, legitim sau nu, etc. Faptul este că acest principiu subzistă și ca el creează un adevărat *privilegiu* pentru naționali⁷⁾. Acest privilegiu, înscris în lege, se întemeiază pe motive de suspiciune; legiuitorul a avut în vedere interesele justițiabililor naționali, *impotriva parțialității tribunalelor străine*⁸⁾. Or, dacă acesta este fundamentul privilegiului consacrat de legiuitor, și dacă în puterea acestui privilegiu îi este îngăduit reclamantului român să cheme în judecată pe un străin (art. 13), sau reclamantului străin să cheme în judecată pe un român (art. 14), nu conform principiilor generale de procedură, dar conform derogării rezultând din aceste două articole instituite în vederea apărării intereselor justițiabililor români, cu atât mai mult trebuie să ținem seama de acest privilegiu, atunci când ambele părți, de și de naționalitate străină, în momentul nașterii obligațiunii, au dobândit în urmă amândouă, calitatea de român⁹⁾. Motivul de apărare a intereselor justițiabililor români, subzistă în toată rigoarea lui, chiar în acest din urmă caz. Și dacă se recunoaște tribunalelor românești, impotriva dispozițiilor art. 63 din Proc. civilă, deplină competență de a cunoaște despre cererile personale și mobiliare ce derivă dintr-o succesiune deschisă în străinătate, în unul din cazurile celor două articole din Codul civil, citate mai sus, cu atât mai mult trebuie să decidem tot astfel și pentru cazul când ambele părți litigante, au dobândit calitatea de român.

An. Gusti

Doctor în drept din Paris

⁷⁾ Art. 14 nu este atât de edictat în vederea unei juste compensațiuni cât mai mult tot spre a consfinți privilegiul naționalului.

⁸⁾ Weiss *Manuel*, p. 599 și urm.

⁹⁾ Alexandresco. *op. cit.* t. I, p. 356; Weiss, *Dr. int. privé* t. 5, p. 66.

⁶⁾ *Curierul Judiciar*. No. 18,902, p. 158 și 159. Asupra deosebirii ce există între legatul unui uzufruct și acela al veniturilor unui fond, vezi Alexandresco. t. 3, p. 400; Baudry et Chauveau, *Uzufruit*, No. 442; Demolombe, t. X, No. 229; etc.